

ПОЛОЖЕННЯ

про відкритий цифровий електронний архів Національної наукової медичної бібліотеки України

Дане положення про відкритий цифровий електронний архів (репозитарій) Національної наукової медичної бібліотеки України (надалі ННМБУ) визначає основні поняття, призначення, склад і структуру та регламентує основні засади організації та управління електронним архівом ННМБУ.

1. Загальні положення та терміни

1.1. Положення про цифровий архів ННМБУ – відкритий електронний цифровий архів наукових та освітніх матеріалів Національної наукової медичної бібліотеки України (далі – Цифровий архів ННМБУ) визначає: назву, місію, структуру, завдання та політики, щодо основних засад організації та управління відкритим електронним архівом.

1.2 Цифровий архів ННМБУ – це електронний архів для тривалого зберігання, накопичення та забезпечення довготривалого і надійного відкритого доступу до результатів наукових досліджень, здійснених у всьому світі.

1.3 Цифровий архів ННМБУ – це веб-орієнтована кумулятивна та постійна база даних електронних копій документів, що визначені ННМБУ.

1.4 Найменування, відкритий електронний архів:

Повна офіційна назва:

українською мовою – Цифровий архів Національної наукової медичної бібліотеки України;

англійською мовою – Digital archive of the National Scientific Medical Library of Ukraine.

Скорочена назва:

українською мовою – Цифровий архів ННМБУ;

англійською мовою – DANSMLU (EMED NSMLU).

1.5 Адреса Репозитарія ННМБУ в Інтернеті: <https://library.gov.ua/emed/>

1.6. Пряме посилання на цифровий архів ННМБУ розміщено <http://library.gov.ua/>

1.7 Цифровий архів ННМБУ формується та функціонує відповідно до наступних документів:

Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу»; Закон України «Про авторське право і суміжні права», що встановлює авторське право на комп'ютерні програми для ЕОМ, електронні видання, бази даних, літературні письмові твори; Закон України «Про Національну програму інформатизації»; Закон України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», який визначає стратегію розв'язання проблеми забезпечення інформаційних потреб та інформаційної підтримки соціально-економічної, екологічної, науково-технічної, національно-культурної та іншої діяльності; Закон України «Про електронні документи та електронний документообіг», який поширюється на відносини, що виникають у процесі створення, відправлення, передавання, одержання, зберігання, використання електронних документів; Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах», який встановлює основи регулювання правових відносин щодо захисту інформації в автоматизованих системах за умови дотримання права власності

громадян України на інформацію та права доступу до неї; ДСТУ ГОСТ 7.1: 2006 СІБВС. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання; ГОСТ 7.82-2001 (міждержавний стандарт);

Статут ННМБУ;

Дане положення про Цифровий архів ННМБУ;

Інструкція користувача Цифровий архів ННМБУ.

1.8 Визначення основних термінів:

Автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір і якій належать майнові права інтелектуальної власності на нього відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право та суміжні права», інших законів чи договору.

Твір – створені авторами у результаті творчої діяльності за особистою ініціативою, на замовлення чи в порядку виконання службових обов'язків: літературні письмові твори – книги, брошури, статті, презентації тощо; аудіовізуальні твори; інші твори, представлені в електронній (в тому числі цифровій) формі, яку може зчитувати комп'ютер (ст. 433 Цив. Кодексу України, ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Цифровий архів (репозитарій) відкритого доступу (institutional repository) – мережевий сервіс зі зберігання, систематизації та поширення творів у цифровому вигляді, що надається установою її працівникам та іншим зацікавленим особам.

Відкритий доступ (ВД) – це безкоштовний, постійний, повнотекстовий доступ до наукових та навчальних матеріалів.

Договір приєднання – договір, умови якого встановлені ННМБУ, і який може бути укладений лише шляхом приєднання автора до договору в цілому. Автор не може запропонувати свої умови договору (п.1 ст.634 Цивільного кодексу України).

Виняткове (виключне) право – це майнове право особи, яка має щодо твору авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів авторського права і (або) суміжних прав лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого Законом. Виняткове право може належати одному або декільком фізичним чи юридичним особам (правовласникам). Правовласник може на свій розсуд вирішувати або забороняти іншим особам використання результату інтелектуальної діяльності.

Інтелектуальні права на твір включають виняткове право і особисті немайнові права.

Особисті немайнові права автора включають право авторства, право на ім'я, право на недоторканність твору, право на опублікування твору.

Депонування – розміщення твору в відкритий електронний архів.

Депозитор – особа, яка розміщує твір у відкритий електронний архів.

Архівна колекція – це сукупність окремих архівних документів різного походження, що мають наукову, історико-культурну цінність і об'єднані за однією або кількома ознаками (тематичною, авторською, хронологічною, номінальною тощо).

Колекція – систематизоване зібрання творів, що мають науковий, художній, історичний інтерес.

Наукове видання – видання, що містить результати теоретичних та (чи) експериментальних досліджень, а також науково підготовлені до публікації пам'ятники культури та історичні документи.

1.9 Цифровий архів ННМБУ – це бібліотечний репозитарій відкритого доступу, розміщений на сервері Бібліотеки. Цифровий архів акумулює електронні повнотекстові документи наукового та навчально-методичного призначення, створені працівниками будь-якого структурного підрозділу ННМБУ, іншими авторами, а також надає до них безкоштовний постійний доступ через Інтернет.

2. Призначення, завдання та функції

2.1 Призначенням цифрового архіву ННМБУ є накопичення, систематизація та зберігання в електронному вигляді інтелектуальних продуктів наукової медичної спільноти, надання відкритого доступу до них засобами Інтернет-технологій, поширення цих матеріалів у середовищі світового науково-освітнього товариства.

2.2 Основними завданнями цифрового архіву ННМБУ є:

- забезпечення місця і способу централізованого і довготривалого зберігання в електронному вигляді повних текстів творів;
- сприяння зростанню популярності ННМБУ шляхом представлення її наукової продукції у глобальній мережі;
- збільшення цитування наукових публікацій ННМБУ шляхом забезпечення вільного доступу до них за допомогою Інтернету;
- створення надійної і доступної системи обліку публікацій творів.

2.3 Основними функціями цифрового архіву ННМБУ є:

- наукова, що спрямована на сприяння науково-дослідницькому процесу;
- освітня, що спрямована на сприяння навчальному процесу;
- довідково-інформаційна, що спрямована на задоволення інформаційних запитів з медицини та інших галузей знань;
- кумулятивна, що спрямована на поповнення бібліотечного фонду оригінальними електронними документами та електронними копіями друкованих видань, та їх збереження.

3. Управління

3.1 Безпосереднє керівництво цифровим архівом ННМБУ здійснює генеральний директор.

3.2 Загальне управління цифровим архівом ННМБУ здійснює Координаційна рада, склад якої затверджується наказом генерального директора.

3.3 Координатором і методичним центром функціонування цифровим архівом ННМБУ є відділ інформаційних технологій, який забезпечує технічну і програмну підтримку та працездатність програмних засобів.

3.4 Усі суперечливі питання щодо включення або вилучення документів із цифрового архіву ННМБУ, коло осіб, які можуть розміщувати свої документи, перелік документів і порядок їх розміщення вирішує Координаційна рада.

3.5 За потребою до роботи з цифровим архівом ННМБУ залучаються працівники будь-якого відділу Бібліотеки.

4. Склад і структура

4.1. Цифровий архів ННМБУ є універсальним за змістом науковим зібранням.

4.2 Структура Репозитарія ННМБУ поділяється за авторами, назвами, виданнями, типами видання. При необхідності за рішенням Координаційної ради можуть створюватись інші фонди та зібрання.

4.3 До цифрового архіву ННМБУ можуть бути залучені:

- статті, монографії, підручники, лекційні і методичні матеріали, тематичні збірки, матеріали конференцій;
- наукові публікації працівників Бібліотеки, здійснені в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення у цифровому архіві ННМБУ з боку видавництв;
- інші матеріали наукового, освітнього або методичного призначення за бажанням їх автора.

4.4 За видами електронних ресурсів цифровий архів ННМБУ не має обмеження. Це можуть бути будь-яка інформація у формі цифрових символів, а також графічних символів, відео, звукових даних або їхніх комбінацій, які подано в цифровій формі.

4.5 Хронологічні рамки для цифрового архіву ННМБУ не встановлюються.

5. Принципи створення і функціонування

5.1 Цифровий архів ННМБУ створюється за допомогою програмного забезпечення відкритого доступу Tainacan, який є потужною та гнучкою цифровою платформою репозитарія для WordPress.

5.2 Цифровий архів ННМБУ поповнюється уповноваженими працівниками ННМБУ.

5.3 Депозитором може бути уповноважений працівник ННМБУ, який за дорученням автора може розмістити його твір у репозитарії ННМБУ. При цьому автор надає у Бібліотеку електронну версію твору у файловому форматі, що підтримується відповідним програмним забезпеченням.

5.4 Підтримуються всі файлові формати, в яких створені ресурси. Однак, рекомендуються для використання такі формати у кожному з видів ресурсів:

Формати, що рекомендуються для застосування, при розміщенні матеріалів		
Матеріал	Назва формату	Розширення
Текст	Adobe Reader, MS Word	pdf (початковий) txt, doc, docx
Презентація	MS PowerPoint	ppt, pptx
Таблиці	MS Excel	xls,xlsx
Зображення	Цифрові формати зображення	jpeg, gif, tiff, bmp, png
Аудіо	Цифрові звукові формати	Wav, Mp3
Відео	Цифрові відео формати	mpeg, mpg avi, wmv

5.5 Твори, що передаються у цифровий архів ННМБУ, забезпечуються заголовками, прізвищами авторів, анотацією мовою оригіналу та ключовими словами українською,

англійською та російською мовами. Для раніше опублікованих матеріалів обов'язковим є додавання бібліографічного опису.

5.6 Роботи аспірантів, магістрантів і студентів розміщуються за наявності рекомендації наукового керівника, який реєструється у цифровий архів ННМБУ і підтверджує свою рекомендацію.

5.7 За проханням автора електронна публікація може вилучатися з відкритого доступу або замінитися прихованою формою повного тексту, що здійснює уповноважений працівник відділу інформаційних технологій Бібліотеки.

5.8 Твір не може бути розміщений у відкритому електронному архіві, якщо він порушує права людини на таємницю її особистого та сімейного життя, завдає шкоду громадському порядку, здоров'ю та моральному стану особистості, містить інформацію, що охороняється державою.

6. Структура цифрового архіву ННМБУ

6.1. Структурований цифровий архів ННМБУ:

- за авторами та видавництвами;
- за назвами колекції;
- за роком видання;
- за типом матеріалу;
- за темою матеріалу.

6.2. З розвитком цифрового архіву ННМБУ його поділ за спільнотами, підрозділами та колекціями може змінюватися.

7. Авторський договір

7.1 Твір розміщується в цифровий архів ННМБУ після укладання між автором та ННМБУ Авторського договору, за яким особисті немайнові права автора не відчужувані і зберігаються за ним незалежно від способу публікації. Виняткове право на твір автор реалізує, добровільно ухвалюючи рішення про представлення своєї публікації в Інтернет.

7.2 Підписуючи Авторський договір автор передає ННМБУ на безоплатній основі невиняткові права на використання твору:

- на внесення твору у базу даних цифровий архів ННМБУ;
- на відтворення твору чи його частин у електронній формі, не змінюючи її змісту;
- на виготовлення електронних копій твору для постійного архівного зберігання;
- на використання твору без одержання прибутку та на виготовлення його копій для некомерційного розповсюдження;
- на надання електронних копій твору для відкритого доступу в Інтернеті.

7.3 У авторському договорі автор підтверджує, що розміщуючи роботу у цифровий архів ННМБУ він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництв).

7.4 Авторським договором автор підтверджує, що на момент розміщення твору в цифровий архів ННМБУ лише йому належать виняткові майнові права на твір, що вони ні повністю, ні

частково нікому не передані (не відчужені), що майнові права на твір ні повністю, ні в частині не є предметом застави, судового спору або претензій з боку третіх осіб.

7.5 Автор несе всі види відповідальності перед третіми особами, що заявили свої права на твір, відшкодовує Бібліотеці всі витрати, спричинені позовами третіх осіб про порушення авторських та інших прав на твір.

7.6 У випадку, коли твір створено у співавторстві, кожний з авторів приймає умови цього договору розміщуючи такий твір у відкритому електронному архіві.

7.7 Автор зберігає за собою право використовувати самостійно чи передавати аналогічні права на використання твору третім особам.

7.8 Авторський договір може бути розірваний на вимогу автора, якщо він позбавляється майнових прав на твір, які мав на момент розміщення твору у відкритому електронному архіві, а також якщо договір містить інші умови, обтяжливі для автора. В такому разі уповноважений працівник відділу інформаційних технологій Бібліотеки вилучає роботу з відкритого електронного архіву.

8. Прикінцеві положення

8.1 Всі зміни та доповнення до положення вносяться наказом генерального директора ННМБУ.

8.2 При затвердженні нової редакції попереднє Положення втрачає чинність.